

Змітрок  
МАРОЗАЎ

І ЖАЎРАНКА  
НАКЦЮРН  
У ПАДНЯБЕССІ...

ВЕРШЫ  
САНЕТЫ  
ВЯНКІ САНЕТАЎ



МІНСК  
ВЫДАВЕЦТВА «ЧАТЫРЫ ЧВЭРЦІ»  
2021

УДК 821.161.1(476)-1  
ББК 84(4Бел)-5  
М25

### **Марозаў, З.**

М25 І жаўранка накцюрн у паднябессі... : вершы, санеты, вянкi санетаў / Змітрок Марозаў. – Мінск : Чатыры чвэрці, 2021. – 188 с.  
ISBN 978-985-581-460-4.

Мама, маці, матуля... Словы, якія не маюць цаны. Праз іх паэт імкнецца асэнсаваць сваё жыццё, падараванае маці, свой зямны шлях «ад радзіннага крыку да апошняга кроку».

Жывучы разам з людзьмі і для людзей, ён імкнецца як мага глыбей спасцігнуць таямніцу свайго прыходу на Зямлю, свой час і сябе ў гэтым часе. Штодзённае прадчуванне новага, пакуль яшчэ не спазнанага, любоў да ўсяго жывога, добрага, светлага, непадробная шчырасць пачуццяў, вернасць духоўнай памяці продкаў і акрэсленая грамадзянская пазіцыя – характэрныя рысы галоўнага героя зборніка «І жаўранка накцюрн у паднябессі...».

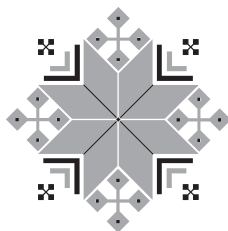
**УДК 821.161.1(476)-1**  
**ББК 84(4Бел)-5**

**ISBN 978-985-581-460-4**

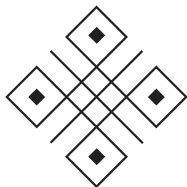
© Марозаў З.  
(Марозаў Д. Д.), 2021  
© Афармленне.  
ТДА «Выдавецтва  
“Чатыры чвэрці”», 2021

*Светлай памяці матулі,  
Веры Паўлаўны, вясковай настаўніцы,  
прысвячаю*





МНЕ ДАЎНО  
НЕ СІЛАСЯ  
МАТУЛЯ



\*\*\*

Даўніной прычашчоны не раз,  
Як акрайцам духмянага хлеба,  
Берагу я матулі наказ:  
– Паважаць, сыне, працу трэба!

«Паважаць, сыне, працу трэба...» –  
Гэтым дзень пачынаецца мой.  
Словы тыя – ўрадлівая глеба,  
Я ж – зярнятка малое ў ёй.

\*\*\*

На вышыні ля Лудчыц –  
Гранітны абеліск,  
На вышыні ля Лудчыц –  
Жытнёвыя палі.

Тут раннія зязюлі  
Адлічваюць гады,  
Салдацкія матулі  
Ідуць здаля сюды.

Квятамі дол усцелюць,  
Пасядуць у цішы,  
І кожная надзею  
Люляе ў душы:

«Мо і табе, сыночак,  
Хто-небудзь прыкладзе  
Рамонкавы вяночак  
Да маладых грудзей?..»

\*\*\*

Луг дзяцінства! Птушак шчабятанне,  
Разнатраўя росныя званкі  
Абудзілі зноўку адчуванне  
Цеплыні матулінай рукі.

Удваіх мы з ёй зграбаем сена  
У духмяны ліпеньскі стажок.  
І яна кладзе на лоб спацелы  
Мне далонь: «Перадыхні, сыноч».

Расцякаецца па целе стома.  
Цеплыня, і хочацца заснуць...  
Мама, мама, з даляў невядомых  
Я хачу твой голас зноў пачуць.

\*\*\*

Над старэнькай адрынай  
Зорны коўш перакулены,  
Пахне мёдам пчаліным,  
Бачу постаць матуліну.

Кліча ласкава: «Дзімка,  
Сырадой цёплы ў сенцах!..»  
Успамін той – радзімка  
Каля самага сэрца.



**Змітрок Марозаў** нарадзіўся ў пасёлку Язбы Крупскага раёна Мінскай вобласці. Пасля заканчэння ў 1975 г. Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі працаваў аграномам у калгасе «Рэвалюцыя» Быхаўскага раёна, ва ўпраўленні сельскай гаспадаркі Магілёўскага аблвыканкама, галоўным

аграномам калгаса імя Энгельса Бялыніцкага раёна. Пэўны час быў на камсамольскай рабоце. Больш за 20 гадоў працаваў на розных пасадах у Міністэрстве сельскай гаспадаркі і харчавання і Міністэрстве гандлю.

Аўтар 30 кніг паэзіі і прозы для дарослых і дзяцей. Сярод іх: «Пад небам бусліным», «Хлебны верасень», «Ачышчэнне сяўбой», «Гронкі зорных суквеццяў», «Мне Богам дадзена Радзіма», «Азбука агранома Валошкі», «Вяртанне да цішыні», «І скажуць унукі», «Вачыма сэрца», «Храм» і інш. У 1991 г. Змітрок Марозаў выдаў першы ў еўрапейскай літаратуры вянок вяноў санетаў «Апакаліпсіс душы», які вытрымаў 6 перавыданняў, у тым ліку ў перакладзе А. Цяўлоўскага на рускую мову (2006, 2015).

Творы паэта ўключаны ў школьныя праграмы, падручнікі, дапаможнікі для навучэнцаў і студэнтаў сярэдніх спецыяльных і вышэйшых навучальных устаноў.

Рэспубліканскія прэміі ў галіне літаратуры адзначаны зборнікі «Хлебны верасень», «Ачышчэнне сяўбой», «Сын чалавечы», «Вяртанне да цішыні», «Я з вёскі, я – свойскі, Язбоўскі».

Лаўрэат Міжнароднага літаратурнага конкурсу «Семья – Единение – Отечество» (2014).

## З М Е С Т

### МНЕ ДАЎНО НЕ СНІЛАСЯ МАТУЛЯ

«Даўніной прычашчоны не раз...»	5
«На вышыні ля Лудчыц...»	5
«Луг дзяцінства! Птушак шчабятанне...»	6
«Над старэнькай адрынай...»	6
«Прыйшлі вясновыя канікулы...»	7
«Ах ты, поўня, мая поўня...»	7
«Яблыням, як маці, пяцьдзясят...»	8
Мацярынскае Поле	8
«Жывуць у вёсках жанчыны...»	9
«Мядовы дзень гудзе, як вулей...»	9
«Маці па сонцы жыве...»	10
Вясковая настаўніца	10
«Матчыным парэпаным рукам...»	11
«Магнітныя буры на сонцы...»	11
«Дагані мяне, мама, дагані!..»	12
«Аляксандры, Марылі, Домны...»	12
Твае далоні	13
«Як добра, што жыве на свеце маці...»	13
«Цень матулі, згорблены, балесны...»	13
«Цёмна ў душах. Ціха ў крамах...»	14
Марозіха	15
Маналог маці аб зямлі	15
Адзін дзень	16
Маня	16
Сповідзь сябра	17
«Вёска, вёсачка мая...»	18
Светлай памяці Яўгеніі Янішчыц	18
«А дзеці нас перажывуць...»	19
Цётка Воля	19
«Сыны не ехалі да маці...»	20
Ноч у чужой вёсцы	20
Гармонія	21
«Дыханне матчынай бярозы...»	21
Маці маладая	22
«Мая калыска з той сасны...»	22
«Люблю цябе, матчына мова...»	23
«Не хавай ад маці боль штораз...»	23
Сповідзь	24

«Я аднойчы адгэтуль паеду...»	25
«Як многа мудрасці ў лісце...»	26
Адказ матулі	27
Матчына суцяшэнне	28
Матчына сляза	29
Прызнанне маці	30
«Расце без бацькі сын...»	30
«Няўжо магу я здрадзіць...»	31
Гаворыць маці	31
«Матулін клён пад снегам стыне...»	32
«На асфальце тлум і шум...»	32
Ліст ад маці	33
«Позняя восень у Мінску...»	33
Недзе там	33
Маці	34
«Бязрозак восеньскіх маністы...»	34
«Дай мне, Божухна, долі...»	35
«Мне даўно не снілася матуля...»	35
«Спявала маці песню аб вясне...»	36
Малітоўнаю матчынай мовай	36
Плакальшчыца	37
«Імжыстым восеньскім світаннем...»	37
Маналог развітання	37
Стары хутар	38
Тацяне	38
Прабачэнне	39
«Нарадзіўся на свет і аб тым, што жыву...»	39
Роздум на пагосце	40
Суд	40
«Была калісьці маладою...»	41
«Дзень вялікі, – даводзіла маці...»	41
Сон	42
«Што ж ты, мама не звоніш так доўга?..»	42
Хварэе маці	43
«Бялюткі аркуш папяровы...»	43

## ЖЫВЫХ ТРЫМАЕ ПАМЯЦЬ НА ЗЯМЛІ

(цыкл вершаў)

«Мамы не стала...»	45
«Тук-тук, тук-тук, тук-тук...»	45

«Я – тут, а мама – там...»	45
«Мама, ты спіш...»	45
«Пярэстая аблачынка...»	46
«Жыццё – як сон...»	46
Саракавіны	46
З дзяцінства	46
«Сее летні вечар...»	47
«Ля пакінутай хаты бяроза...»	47
Смага	47
«Знаю, ты пайшла...»	47
«Калі я адгэтуль паеду...»	48
«Перачытваю пажоўкля...»	48
«Пасля цябе застаўся вобраз мілы...»	48
«Як маці мяне нараджала...»	49
«Прыношу я табе квяты...»	49
«Пуста ў бацькавай хаце...»	49
«У вечнасць родзічы пайшлі...»	49
«Ад радзіннага крыку...»	50
«Крык парадзіхі. Немаўляці...»	50
«За тое, што душой жыву...»	50

### БАРАВІК НА ПАГОСЦЕ

*Вершы, трыялеты, санеты, вянкi  
санетаў са зборнікаў паэзіі 1988–2017 гг.*

Анкета паходжання	52
«Нашу ў сабе я свет і антысвет...»	52
Мне Богам дадзена Радзіма	53
Удовы	53
«Сэрца вёскі маёй...»	54
Салавецкая балада	54
Чытаючы Вечную кнігу	55
«Калі шукаюць вінаватых...»	56
Абцяюць хуткі рай народу...	56
Пра халопства	56
Тут	57
Матылёк паслом свабоды...	57
Радзіме	58
Скамянеласць	58
Люты 1993-га	59
Не бывае веры на крыві...	59

Чарнобыльская эра .....	59
Птушынае гора .....	60
Спагады хочацца, спагады... ..	60
Прыгажосць нікога не ўратуе... ..	61
Яшчэ раз пра боль .....	61
Прадчуванне .....	62
Пенсія .....	62
Кара .....	63
Ідал .....	63
Іван .....	64
«Аглухлы ад натацый і авацый...» .....	64
Падарожны .....	65
Пакуль пясняр не нарадзіўся... ..	65
Астывае пена слоў... ..	66
Пазбягаю адзінагалосся... ..	66
«Жніўны сад. Ранеты ападаюць...» .....	67
«Прыкмеціў я міжволі...» .....	67
«Зорка Палын праплыла над зямлёю...» .....	68
Калектыўна .....	68
Сучасная казачка пра чалавечнасць .....	69
Баязлівы .....	69
Нагамонімся, агледзімся, заплачам... ..	70
Я прыйшоў .....	70
Пра карані .....	71
Сумненні .....	71
Выпадковае каханне .....	72
«Крычаў наш класік: “Я прарок!..”» .....	72
Шлях .....	72
«Над чым паэт гарыць-згасе?...» .....	73
«Хаты. Жытняя палоска...» .....	73
«Вечар. Ціхая дарога...» .....	74
Вясковыя гармонікі .....	74
«Над ракой – пагост...» .....	75
«Напішыце мне ліст з маладосці...» .....	75
Язбоўскі Бетховен .....	76
«Я блукаў па чарнобыльскім лесе...» .....	76
«Мы будзем жыць...» .....	77
«Жыццё не раз мяне ламала...» .....	77
«Тацяна...» .....	78
«Сад забыты...» .....	78

«Сіні-сіні сон асін...»	79
Доля	79
«Нішто ў прыродзе не знікае...»	79
Прага цішыні	80
«Калі размаўляюць вочы...»	80
«Басаногае сэрца спаткаў я ў дарозе...»	80
«Тры словы я табе сказаў...»	81
Бусел чорны	81
«Перад світаннем...»	82
«Хутка восень. Бярозы лістотай пяюць...»	82
«Памёр настаўнік мой любімы...»	83
«Марнее родная прырода...»	83
«Мова гіне...»	83
«Мелюць веку жудасныя жорны...»	84
«Малюся я зямной траве...»	84
Акварэлі ( <i>трыпціх</i> )	85
«Паланэз Агінскага...»	86
«Пасеяна д'яблам распаду насенне...»	87
«Цісне час на сэрца гулкім прэсам...»	87
Апошнія каханне	88
«Не называй мяне прыгожай...»	88
У прыгараднай электрычцы	89
Паэт	90
«Я прыручаны ласкай жаночай...»	90
Тост	91
«Сабака – друг жанчыны...»	91
Сучасная ідылія	92
Таемнасць ( <i>цыкл трыялетаў</i> )	93
Бабулін каменьчык	96
«Маю бабулю за сабаку...»	96
«Гарадскіх выхадных не люблю...»	97
Пытанні ісціне	97
«Гучала музыка ў цішы...»	98
Храм	98
«Свет адраджаецца ў крыві...»	99

### САНЕТЫ, ВЯНКІ САНЕТАЎ

«Маўклівы суразмоўца мой, Максім...»	101
Памяць	101
«Як не стае мне сонца для душы...»	102

«Старэнькі сад наводшыбе сяла...»	102
«Свабоду па законе не даюць...»	103
Жаўрук	103
«Жыццё і смерць пануюць на зямлі...»	104
«Кароль санетаў, велічны Петрарка...»	104
Каханне	105
«Святло і цемра. Дабрата і зло...»	105
Санет Адаму Міцкевічу	106
Вянок Беларусі	107
3 вянка вянкаў санетаў ( <i>вянок трэці</i> )	115
«Не парушай ілюзіяй кахання...»	123
Санет Маці	123

### ПЯРЫНКА З ВОБЛАЧНЫХ НЯБЁС

*3 новых вершаў*

Цвыркун	125
Душа	125
«Шануйце кожную хвіліну...»	126
Мінску	126
«То губляем сябе, то знаходзім...»	126
«Ты патанала ў рамонкавым возеры...»	127
«Тэрмін маіх пагасцінаў на зямлі...»	127
«Часам чую: “Мая хата з краю...”»	127
«Калі бацькоўская вёска...»	127
«Каржакаваты дуб...»	127
«Багата кніг чарнілам напісаў...»	128
«У роднай вёсцы ноччу плачуць хаты...»	128
«Жыццё чалавека...»	128
«Мне чамусьці сёння не пяецца...»	128
Пахаванне вёскі	129
«Не спяшайцеся старэць...»	129
Трызненне	129
«Ёсць словы вечныя, як свет...»	130
Спадчына	130
«Жыццё – нядоўгае спатканне...»	130
«Праводзяць чалавека на Галгофу...»	130
«Хто я?..»	131
«Зямля не райскі сад...»	131
«Скажучь нашы нашчадкі, якімі былі...»	131
«Калі не стане на зямлі...»	131

«Позна жанчын кахаць...»	132
Вераснёўскі вечар	132
«Пярэстая аблачынка...»	132
«Верлібр не мае ланцугоў...»	132
«Крылатыя аўтографы ластавак...»	133
«З першага дня народзінаў...»	133
Знічкі	133
Спёка	134
«Табе я падарыў жывыя ружы...»	134
«Чалавечае вока...»	134
«Ува мне пульсуюць...»	134
Бяссонне	135
Твае вочы	135
«Ты і я. Я і ты...»	135
«Голас птушкі начной...»	135
«Мне Бог даў мову...»	136
«Пярэстае воблака...»	136
«Зярнятка світальнай знічкі...»	136
«Спявай, пакуль спяваецца, паэце...»	136
«Гартаю я жыцця імгненні...»	137
Грэх	137
«Маё жыццё – шлях...»	137
Я вярнуся	137
Паэты	138
Бяда	138
«Да званка Апошняга суда...»	138
Плач	139
«Жыву апошні тэрмін на зямлі...»	139
«Я не лічу жыцця гадзін...»	139
«Жыццё?...»	140
«Запаланіў свет Інтэрнэт...»	140
«Сонца – царыца дня...»	140
«Птушкі паміраюць у палёце...»	140
«Як многа мудрасці ў прыродзе...»	141
І жаўранка накюрн у паднябессі...	141
«Раней мой дзед мог цэлы дзень маўчаць...»	141
Твой вобраз	141
«Даруй за дробныя папрокі...»	142
Страта	142
Баравік на пагосце	142

Непаразуменне .....	142
Салавей у Якутах .....	143
Пастскрыптум .....	143
«На мяжы жыцця і небыцця...» .....	143
Вяртанне .....	143
Вечная мова прыроды .....	143
Віртуальны свет .....	144
Хваробы .....	144
Ранак на лецішчы .....	144
«Як толькі я на белы свет з явіўся...» .....	144
Летняя ноч у Язбах .....	144
Бульба цвіце .....	145
«Жыў-гараваў...» .....	145
Самаізаляцыя .....	145
Да сябе вярніся, чалавек .....	145
«Я быў заўсёды закаханы...» .....	146
Як трэба мне мала... .....	146
Мае даўгі .....	146
Век .....	146
Стары вясковец .....	146
Жыццё .....	147
Паедзем, паядзім .....	147
Спадкаемцам .....	147
«Жыццё – кароткае імгненне...» .....	147
Вераснёўская элегія .....	148
Старасць славалюбцы .....	148
Сляза дзіця .....	148
У памяці ёсць сэрца і душа... .....	148
«Астатнія вёрсты жыццёвай дарогі...» .....	149
Позірк і погляды .....	149
«Былінны дуб мяне перажыве...» .....	149
«Зіма. Ды нудная імжа...» .....	149
«Цяплічнай ружы прыгажосць...» .....	150
Эх, каб я мог... .....	150
Роднасць .....	150
Снежань .....	151
Слёзы ненароджаных дзяцей .....	151
Жнівень жне апошнія калоссе... .....	151
Жыццё чалавека – агледзіны .....	152
Плач .....	152

Кніга класіка ў пакінутай хаце...	152
Вясковая адаптацыя	152
І ўсё ж...	153
Два сэрцы	153
Маці Веры Паўлаўне ( <i>акраверш</i> )	153
Галасы	154
Сляды забытых душ	154
Не веру, што восень стаіць на парозе...	154
Скрыпачка	155
«Чысты сэрцам, як жаўранка спеў у блакіце...»	155
Крэда	155
Спадчына	156
Чэрвеньскі сад	156
«Жыцця не скончана дарога...»	156
Ліст з былога	157
Маёвы верш	157
Мне Бог ахвяраваў жанчыну...	157
Даўгі	158
«Люблю я ружы гарадскія...»	158
Першы крок	158
Гады жыцця паклаў я ў строфы...	159
Гармонія	159
Зыход	159
«Мінула ноч бяссонная...»	160
«Ноч. Вея і холад сабачы...»	160
Дабро і зло ў таемнай згодзе...	161
Адзінота	161
Незнаёмец	161
«У лепшы свет мой сябра адышоў...»	162
Хвароба веку	162
Сон	162
Непаразумење	163
Душа відушчая	163
«Выслоўі птушак, дрэў, звяроў...»	163
Начны госць	163
«Адрываюцца дзеці ад рук мацярок...»	163
Пяро	164
Шэпт	164
Праснакі	164
Салавей дзяцінства	164

Жаданне .....	165
Гарадскія птушкі .....	165
Сенакосны вечар .....	165
Лютаўскі верш .....	165
«Як жыць на гэтым свеце цяжка!..» .....	166
Успамін .....	166
«Жыццё згасае, быццам порах...» .....	166
Маргарыце .....	166
Стары сад .....	167
«Сярод чалавечай пустыні...» .....	167
«Колькі жыць яшчэ на свеце...» .....	167
Прыкмета часу .....	167
«Гады – зямнога часу крокі...» .....	168
«Поўня бы ў братавай хаце залоўка...» .....	168
Дома .....	168
Студня .....	169
«Ноччу снілася маці...» .....	169
«Я жыву ў перакуленым свеце...» .....	169
Вечар .....	170
Лістападаўская пошта .....	170
Рукі Венеры Мілоскай .....	171
Настрой .....	171
Узрост .....	171
Голас .....	172
«Дасюль вядомыя нам землі...» .....	172
«Там, дзе аплёўваюць святыні...» .....	172
«Назапасілі зла мы даволі...» .....	173
«Цяжка дыхаць, ды яшчэ цяжэй спяваць...» .....	173
«Не трэба нейкага геройства...» .....	173
«Шапчу радкі бяссоннымі начамі...» .....	173
Сляпыя .....	174
Роднае .....	174
«О, як жыццё імгненна пралятае...» .....	174
«Мой добры лебедзь адплывае...» .....	175
«Быццам вязень, ланцугом прыкуты...» .....	175
«Пакуль жыве ў маёй душы...» .....	175
«Нішто не новае пад поўняй...» .....	176
«Не пабудуеш хату без любові...» .....	176
<i>Пра аўтара</i> .....	177

*Літаратурна-мастацкае выданне*

**МАРОЗАЎ** Змітрок  
(Марозаў Дзмітрый Дзмітрыевіч)

**І ЖАЎРАНКА  
НАКЦЮРН  
У ПАДНЯБЕССІ...**

ВЕРШЫ  
САНЕТЫ  
ВЯНКІ САНЕТАЎ

*У мастацкім афармленні вокладкі  
выкарыстаны малюнкi X. Э. Наско*

Адказны рэдактар *Л. Ф. Анцух*  
Дызайн вокладкі і вёрстка *В. В. Анцух*  
Камп'ютарны набор *А. Д. Даўгушова*  
Карэктар *М. Д. Ліпніцкая*

12+

Падпісана да друку 30.09.2021.  
Фармат 60×84/16. Папера афсетная. Друк лічбавы.  
Ум. друк. арк. 10,93. Ул.-выд. арк. 8,78.  
Наклад 150 паас. Заказ 850.

Выдавец і паліграфічнае выкананне:  
ТДА «Выдавецтва “Чатыры чвэрці”».  
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі  
выдаўца, вытворцы, распаўсюдніка друкаваных выданняў  
№ 1/139 ад 08.01.2014, № 3/219 ад 21.12.2013.  
Вул. Б. Хмяльніцкага, 8-215, 220013, г. Мінск.  
Тэл./факс: +375 17 350 25 42. E-mail: info@4-4.by